

Llunio polisi addysg datganoledig yn y DU: golwg ar bedair awdurdodaeth

Yr Athro Moira Hulme, University of the West of Scotland
Lisa Taylor, Prifysgol De Cymru
Dr Paul McFlynn, Ulster University

CRYNODEB

Mae'r papur byr hwn yn mynd i'r afael â chyflymder a llif y symudiadau polisi mewn addysg yng nghyd-destun y broses barhaus o ddatganol gwleidyddol a gweinyddol yn y DU. Mae'r cysyniad o lunio polisi yn cael ei drin fel proses. Oherwydd yr arena polisi eang posibl, mae'r ffocws o anghenraid yn ddetholus ac wedi'i gyfyngu i bolisiâu ar gyfer ysgolion. Mae'r papur yn nodi meysydd symudedd ac ansymudedd polisi, gan dynnu ar gysyniadau marwolaeth, drifft, parlys a gwrthdroi mewn perthynas â pholisi (Gunter a Courtney, 2023; Béland et al., 2016; Gallagher, 2021). Nod yr adolygiad byr hwn yw dangos sut mae posibiladau polisi yn y pedair awdurdodaeth glos yn cael eu dylanwadu gan wahanol raddau o gapasiti cydlynol, dylanwad gweinidogol, arddulliau polisi a systemau cynghori, a phŵer a dylanwad chwaraewyr feto posibl. Rhoddir sylw arbennig i weithredu egwyddor sybsidiaredd mewn perthynas â newid addysg. Yn hytrach na datblygiad llinol cynyddol, mae'r papur yn nodi tri symudiad amgen: tyndra parhaus rhwng rheolaeth ganolog ac ymreolaeth leol ym maes llywodraethu addysg yng Nghymru a'r Alban, drifft polisi sy'n parlysu yn sgil anghydfod gwleidyddol yng Ngogledd Iwerddon, a chyflymu sydyn mewn newid sy'n canolbwyntio ar y farchnad yn Lloegr.

Geiriau allweddol: datganol, sybsidiaredd, llunio polisi

Cyflwyniad – teithiau datganoli

Mae gan y pedair gwlad brofiadau gwahanol o ddatganoli. Roedd cefnogaeth boblogaidd i ddatganoli a'r setliadau datganoli ym mhob gwlad yn amrywio. Roedd y gefnogaeth yn llawer uwch yn refferendwm datganoli 1997 yn yr Alban (74%) nag yng Nghymru (50.3%). Roedd gan y systemau deddfwriaethol newydd lefelau amrywiol o gapasiti polisi a ddylanwadwyd gan eu profiad blaenorol o ddatblygu polisi a maint y gwasanaeth sifil datganoledig. Roedd gan yr Alban system addysg nodedig a datganoli gweinyddol ymhell cyn datganoli gwleidyddol. Mae datganoli yn parhau i esblygu wrth i fwy o bwerau gael eu hymestyn, wrth i fwy o feysydd gael eu datganoli ac wrth i gefnogaeth dyfu ymhlith y boblogaeth (Deddf yr Alban, 2012, 2016; Deddf Cymru 2014, 2017). O 2007, ailfrandiwyd Gweithrediaeth yr Alban yn Llywodraeth yr Alban, a gwaed y newid hwn yn ffurfiol maes o law gan Ddeddf yr Alban 2012. Yn yr un modd, dynodwyd Cynulliad Cenedlaethol Cymru/Llywodraeth Cynulliad Cymru yn Llywodraeth Cymru yn 2011, gyda ffurfioli hyn wedyn yn Neddf Cymru 2014. Yn 2020, ailenwyd Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn Senedd Cymru i adlewyrchu ei bwerau estynedig. Er mai Cymru sydd â'r system ddeddfwriaethol ddatganoledig fwyaf cyfyngedig o wledydd y DU o hyd, mae ei phwerau a'i chyfrifoldebau ffurfiol wedi datblygu'n gyflym. Ar y llaw arall, daeth unrhyw ymdrech tuag at ddatganoli yn Lloegr yn llawer diweddarach ac fe'i cyfyngwyd i greu awdurdodau cyfun rhanbarthol o 2015. Erbyn hynny, yn wahanol i'r systemau ysgol cenedlaethol mewn mannau eraill yn y DU, nid oedd tirwedd ysgol gynyddol dameidiog yn cynnig llawer o obaith ar gyfer datblygu gwaith ar y cyd dan arweiniad lleol gydag Ymddiriedolaethau ysgol sy'n hunanreoli (Greany, 2020; Woods et al., 2021).

Cyn etholiad cyffredinol y DU ym mis Mehefin 2024, roedd y pedair gweinyddiaeth yn cael eu harwain gan bum plaid wleidyddol wahanol. Cynhaliwyd datganoli fel 'digwyddiad' yn ystod cyfnod o oruchafiaeth un blaid yn San Steffan, Caeredin a Chaerdydd. Rhwng 2010–23, nid oedd yr un blaid mewn grym mewn mwy nag un wlad yn y DU. Bwriad systemau etholiadol cyfrannol y deddfwrfeydd datganoledig yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon oedd gwneud cydweithredu trawsbleidiol, clymbleidiau a llywodraethau lleiafrifol yn norm. Yn wir, mae rhannu pŵer o fwriad yn atal rheolaeth fwyafrifol yng Ngogledd Iwerddon. Tra bod Llafur Cymru yn darparu parhad gwleidyddol (os nad

cytgord polisi) yng Nghymru (Evans, 2022, t. 30), mewn manau eraill trawsnewidiwyd y dirwedd wleidyddol yn dilyn etholiad Senedd yr Alban yn 2007 ac etholiad cyffredinol y DU yn 2010. Adferwyd datganoli yng Ngogledd Iwerddon ym mis Chwefror 2024 ar ôl i'r cytundeb rhannu pŵer rhwng pleidiau unoliaethol a chenedlaetholgar chwalu droeon o 2017. Mae trydydd degawd datganoli yn un o gynnwrf gwleidyddol o fewn y DU, gyda bwlch cynyddol rhwng y ddwy wlad fywaf. Dwysaodd pegynu gwleidyddol yn dilyn Refferendwm Annibyniaeth yr Alban yn 2014, refferendwm yr UE yn 2016 ac Etholiad Cyffredinol 2019. Gwnaeth gwleidyddiaeth diriogaethol yn ystod y pandemig Covid ac ymddangosiad hyper-undeboliaeth yn Lloegr waethygu tensiynau gwleidyddol ymhellach o fewn llywodraethiant y DU (Kenny, 2022, t.78). Mae Rawlings (2022) yn nodi, drwy gydol gwahanol gyfnodau datganoli, mai Cymru sydd wedi bod â'r unig weinyddiaeth ddatganoledig sydd wedi ymrwymo'n llwyr i'r DU (t. 714).

Mae arweinyddiaeth wleidyddol, trosiant gweinidogion a chyflymder y newid ym maes addysg wedi amrywio ym mhob gwlad. Yn system wleidyddol led-ffederal y DU, mae polisi ar gyfer ysgolion yn bortffolio gweinidogol allweddol. Addysg yw'r unig adran yn Whitehall heb unrhyw raglenni sy'n gymwys i'r tiriogaethau datganoledig a heb weision sifil y tu allan i Loegr (Paun a Munro, 2014). Er bod pum Gweinidog ym mhob gwlad wedi dal y portffolio Addysg yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon ers 2010, yn Lloegr bu deg Ysgrifennydd Gwladol dros Addysg, gan gynnwys pump ers 2022. O 2010, gwelwyd cyfnod o orfywiogrwydd polisi yn Lloegr (Braun et al., 2010, t. 548), gyda symudiadau tuag at gwricwllwm llawn gwybodaeth wedi'i ddylanwadu gan Hirsch, ehangiad cyflym y rhaglen academaïau, cyflwyno comisiynwyr ysgolion rhanbarthol ar fyrder a llai o rôl i awdurdodau lleol (Freedman, 2022, t. 10). Roedd ymdeimlad o frys yn sail i ddiwygio a lywiyd gan geidwadaeth ddiwylliannol a neoryddfrydiaeth (Jones, 2013). O ystyried etifeddiaeth anghymesuredd (Lesch a McCambridge, 2023), capasiti polisi cychwynnol isel a lefelau is o gefnogaeth i ddatganoli, bu cynnydd yng nghyfradd arloesedd polisi addysg yng Nghymru hefyd, gan ddiwygio'r cwricwllwm ysgol ac addysg athrawon ar lefel system. Fodd bynnag, lle ceisiodd Gove (Ysgrifennydd Addysg 2010–14) a Gibb (Gweinidog Gwladol dros Ysgolion, 2010–12, 2014–21, 2022–3) adennill rheolaeth gan y sefydliad addysg (Craske, 2020, t. 286), yng Nghymru roedd pwyslais ar gydweithio. Roedd mentrau polisi cynnar yn cynnwys y Cyfnod Sylfaen ar gyfer plant 3 i 7 oed a oedd, yn

wahanol i'r dull mwy ffurfiol yn Lloegr, yn pwysleisio dysgu drwy chwarae. Aeth y gwaith o ddatblygu polisi yn yr Alban a Gogledd Iwerddon rhagddo ar gyflymder gwahanol. Mae Menter a Hulme (2008) yn disgrifio prosesau newid yn negawd gyntaf datganoli yn yr Alban fel rhai 'llai radical ac arafach nag yn Lloegr' (t. 319). Yn ystod yr ail ddegawd, gwelwyd cyfnerthu addysg athrawon dan arweiniad prifysgol (Donaldson, 2011) a gweithredu'n llawn y *Curriculum for Excellence* seiliedig ar sgiliau yn llawn, a ddiwygiwyd yn 2019 ac a adolygwyd yn 2020 (OECD, 2021). Mae arloesedd yng Ngogledd Iwerddon yn parhau i gael ei effeithio'n andwyol gan gymhlethdod, cyflymder araf a natur geidwadol datblygiad polisi addysg mewn cymdeithas ranedig yn hanesyddol (Clarke a McFlynn, 2021). At ei gilydd, mae ymwahanu cyfyngedig (Raffè a Byrne 2005, t. 1) llunio polisi addysg yn y cyfnod ôl-ddatganoli cynnar wedi ildio i ymwahanu cyflym anghyson (Hodgson a Spours, 2016, t. 516).

Gwahaniaeth cenedlaethol

Rhoddodd datganoli ysgogiad polisi i ymdrechion i fynnu gwahaniaeth cenedlaethol yng ngwleidyddiaeth a phrosesau ffurfio polisi. Yn ôl pob golwg, gall llywodraethau cenedlaethol ddylunio polisi sy'n fwy ymatebol i anghenion, dewisiadau a gwerthoedd lleol. Cynyddodd datganoli y cyfle i arbrofi gyda pholisi a'r potensial ar gyfer dysgu polisi drwy gymhariaeth. Fel y dywed Paun et al. (2016), mae'r pedair gwlad yn darparu labordy byw ar gyfer cymhariaeth draws-wladol gan fod pedair rhan y DU yn llawer tebycach i'w gilydd o ran diwylliant ehangach a chyd-destun sefydliadol nag y maent i unrhyw wlad arall (t. 13). Mae arloesi ac ymwahanu o ran polisi yn cael eu cynyddu gan gystadleuaeth diriogaethol a'r cyfle i feithrin cyfalaf gwleidyddol drwy aralleiddio cymydog (mwy) neu uniaethu â phryderon cenedloedd llai a oedd gynt wedi eu hymleiddio yn nhrafodaethau polisi'r DU (Lovering, 1991). Y tu allan i Loegr, mae datganoli wedi hyrwyddo datblygiad ffurfiywodraethau cryf a blaengar sy'n cyfleu gwerthoedd 'cenedlaethol' egalitariaeth a chyfunoliaeth, cyfiawnder cymdeithasol a darpariaeth gyhoeddus cyn cyfoeth preifat. Felly, er enghraifft, gwnaeth y cyn-Brif Weinidog Rhodri Morgan (2002) yn fawr o'i fwriad i sefydlu 'dŵr coch clir' rhwng Llafur Cymru a San Steffan. Yng Nghymru, roedd *Y Wlad sy'n Dysgu* (Llywodraeth Cynulliad Cymru, 2001) yn ffrwyth cyntaf

datblygu polisi gan weinyddiaeth y Cynulliad yn oes newydd datganoli (Daugherty a Jones, 2002, t. 109). Dilynwyd model cyson o wahaniaethau amddiffynnol gan gymuned bolisi sefydledig yn yr Alban, a oedd wedi arfer â gwrthsefyll unrhyw newid a ddehonglwyd fel ymgais i Seisnigo polisi addysg (Menter a Hulme, 2008, t. 320). Yn 2013, cafodd adnewid cyn-arweinydd yr SNP, Alex Salmond, y byddai creigiau'n toddi gyda'r haul cyn i ffioedd dysgu gael eu hailgyflwyno ar gyfer israddedigion yr Alban, ei naddu mewn carreg, yn llythrennol.

Arddulliau polisi a systemau cynghori

Mae pob gwlad wedi defnyddio comisiynau, paneli, cynghorwyr a gweithgorau annibynnol i ystyried dewisiadau polisi, gyda lefelau amrywiol o ddylanwad ar ganlyniadau. Mae cynghorwyr a benodir gan y Llywodraeth yn gwndidau symudedd polisi (Ball 2016, t. 557). Mae Craft a Howlett (2013) yn diffinio *allanoli* fel i ba raddau y mae pobl y tu allan i'r llywodraeth yn arfer dylanwad drwy ddarparu cyngor ar bolisi (t. 188). Mae ystod ehangach o ddylanwadau anllywodraethol wedi ymuno â marchnad gynghori'r DU yng nghyd-destun gwasanaeth sifil llai. Fodd bynnag, mae gwahaniaethau o ran i ba raddau y gellir dehongli bod y cynghorwyr a ddewisir yn cynrychioli broceriaid gwybodaeth o fewn cymunedau epistemig cydnabyddedig neu'n cael eu defnyddio i ddynodi dull cyfranogol sydd â'r nod o roi dilysrwydd i'r argymhellion a ffefrir. Mae Haas (1992) yn diffinio cymunedau epistemig fel rhwydwaith o weithwyr proffesiynol gydag arbenigedd a chymhwysedd cydnabyddedig mewn maes penodol a hawliad awdurdodol i wybodaeth sy'n berthnasol i bolisi o fewn y maes neu'r mater hwnnw (t. 3). Mae dylanwad cymharol cynghorwyr penodedig yn dibynnu ar ystod o ffactorau cyd-destunol.

Contextual influences on national review processes ... include the timeliness of the review; the economic climate during the review; the knowledge, skills, commitment and aspirations (or policy activism) of appointed advisers; the receptiveness of stakeholders (e.g. 'protective and defensive' engagement) and the degree of cross-party support and continuity over time between government departments. (Hulme, Beauchamp a Clarke, 2015, t. 208)

Mae'r adran ganlynol yn tynnu ar gysyniadau hen a newydd o astudiaethau polisi beirniadol i ddangos prosesau polisi yng ngwleidyddiaeth diriogaethol

newydd yr undeb. Mae'r adran gyntaf yn defnyddio'r cysyniad o farwolaeth polisi (Gunter a Courtney, 2023) wrth roi cyfrif am newid radical i llywodraethu ysgolion a'r cwricwlwm ysgol yn Lloegr. Cyferbynnir hyn â'r rhyngweithio cymhleth rhwng buddiannau a llifoedd gwybodaeth mewn amgylcheddau polisi mwy cydweithredol. Defnyddir enghreifftiau dethol i ddarlunio drifft polisi (oedi), parllys (diffyg gweithredu) a gwrthdroi fel canlyniadau posibl herio. Mae enghreifftiau'n cynnwys cefnu ar symudiadau i ddod â phrofion trosglwyddo ysgolion i ben a rhesymoli darpariaeth addysg athrawon yng Ngogledd Iwerddon, a diddymu ac yna ailgyflwyno asesiadau cenedlaethol yng Nghymru a'r Alban.

Marwolaeth polisi

Cyflwynwyd y cysyniad o farwolaeth polisi gan Gunter a Courtney (2023) i ddisgrifio 'tacteg' llywodraeth o feio a chodi cywilydd lle mae 'methiant' ysgolion ac addysgwyr yn cael ei 'ddefnyddio fel arf' i gyflymu newidiadau ideolegol mewn cyfeiriad polisi (t. 354). O'r safbwynt hwn, mae methiant yn rhan annatod o ddynnameg newid (t. 364). Gan fyfyrio ar bolisi addysg yn Lloegr, mae Gunter a Courtney (2023) yn dadlau bod methiant yn amcan polisi yn hytrach na chanlyniad arloesi peryglus a/neu weithredu problematig (t. 353). Mae ymddiriedaeth mewn arbenigedd yn Lloegr wedi'i herio mewn disgyrsiau dirmygol amlwg sydd â'r bwriad o ddiarfogia a dad-ddilysu anghytundeb (Craske, 2021). Mae Craft a Halligan (2017) yn honni bod dylanwad gwleidyddol dros y broses bolisi wedi cynyddu drwy ddefnyddio penodiadau gwleidyddol y bernir yn aml eu bod yn cynhyrchu'r canlyniadau y mae Gweinidogion eu heisiau. Yn sgil gwasanaeth sifil cartref sy'n crebachu, mae Gunter et al. (2015) yn nodi twf ymgynghoriaeth ('consultocracy') ffyniannus ym maes llunio polisi addysg yn Lloegr. Yn y cyd-destun hwn, efallai y bydd proses dad-sefydliadol drwy gynnydd mewn cyngor polisi allanol yn arwydd o ganoli pŵer gweithredol, yn hytrach na thynnu pŵer gweithredol yn ôl. Mae nifer y grwpiau cynghori wedi cynyddu dros y degawd diwethaf. Dros yr un cyfnod, mae cyngor arbenigol academaidd wedi'i myleiddio mewn sianeli polisi (Skerritt, 2023). Mae grwpiau cynghori wedi mynd i'r afael ag addysg gychwynnol athrawon (2015), safonau mentoriaid mewn ysgolion (2016), ymddygiad mewn ysgolion (2017), lles staff addysg (2019), adolygiad marchnad o addysg

gychwynnol athrawon (2021), datblygu arweinyddiaeth ymddiriedaeth aml-academi (2022), ac addysg ddiwylliannol (2023). Mae Exley (2021) yn arsylwi bod aelodaeth grwpiau cynghori yn aml yn cael ei dynnu o grwpiau a oedd yn cyd-fynd â'r hyn yr oedd y llywodraeth yn ei feddwl beth bynnag (t. 251). Mae dad-wleidyddoli polisi addysg yn Lloegr wedi bod yn gysylltiedig ag erydiad trafod democrataidd, llai o gapasiti cydlynol (ar lefel meso) a diraddio cwestiynau gwleidyddol i gwestiynau am effeithlonrwydd technegol/beth sy'n gweithio (Gunter 2015).

Mewn mannau eraill yn y DU, mae dulliau llai gwrthwynebus a mwy o barodrwydd i gyfnewid gwybodaeth yn amlwg. Er enghraifft, mae Connell et al. (2023) yn honni bod cyngor allanol yng Nghymru yn ychwanegu yn hytrach na herio, ar y cyfan (t. 643).

Externalisation of policy advice in Wales has been driven by a subtly different dynamic from that which has commonly been identified at a UK level: the aim has been to augment the policymaking capacity of the civil service in a complementary and collaborative way, rather than in opposition to or competition with it (Connell et al., 2023, t. 633)

Mae prosesau datblygu polisi gwahanol yng Nghymru a'r Alban yn pwysleisio cyfranogiad rhanddeiliaid ac ymgynghori â rhanddeiliaid. Mae maint llai a chysylltioldeb y gweinyddiaethau datganoledig yn cynyddu'r defnydd o arbenigedd polisi allanol a dull ymgynghorol o ddylunio polisi (Cairney et al., 2016). Mae'r ffordd Gymreig o ddatblygu polisi wedi'i gosod fel ffordd fwy cydsyniol nag un San Steffan, gan bwysleisio'r ffaith bod cyfranogwyr pwysau yn cael eu cynnwys yn systematig wrth ddatblygu polisi (Cairney, 2009, t. 361). Yn yr un modd, mae'r dull llunio polisi yn yr Alban wedi'i nodweddu fel un ymgynghorol, cydgysylltiedig a chyfannol sy'n barod i ddatganoli'r gwaith cyflenwi i gyrff cyhoeddus lleol drwy seilwaith cydweithredol (Cairney et al., 2016). Mae disgwrs polisi yn adlewyrchu ffocws ar ddulliau seiliedig ar asedau a chydgyhyrchu. Dywedodd Peter Housden (2014), Ysgrifennydd Parhaol Llywodraeth yr Alban ar y pryd, fod dull yr Alban yn gwrthweithio sofraniaeth broffesiynol ac ymreolaeth sefydliadol, gan awgrymu bod maint bach y wlad yn rhoi uniongyrchedd i'w chysylltiadau allweddol (t. 74).

Yn dilyn adroddiad yr OECD, *Improving Schools in Scotland* (2015), crewyd cyrff newydd i hyrwyddo mwy o gydweithio rhwng ymchwilwyr, llunwyr polisi ac ymarferwyr. Sefydlwyd Cyngor

Rhyngwladol Cynghorwyr Addysg (ICEA) yn 2016 i gynghori Gweinidogion (Llywodraeth yr Alban, 2023).¹ Yn ogystal, yn 2017 sefydlwyd Grŵp Cynghori Cenedlaethol (NAG) a Grŵp Cyfeirio Academaidd (ARG) i ddyfnhau cydweithio traws-sector. Mae aelodaeth allanol y NAG yn cynnwys uwch gydweithwyr sy'n gyfrifol am ymchwil addysgol o ystod o sefydliadau rhanddeiliaid gan gynnwys y Cyngor Addysgu Cyffredinol (GTCS), Cymdeithas Cyfarwyddwyr Addysg yr Alban (ADES), Cyngor Deoniaid Addysg yr Alban (SCDE), a Chymdeithas Ymchwil Addysgol yr Alban (SERA). Daw aelodaeth ARG o Bwyllgor Addysg Cymdeithas Frenhinol Caeredin a'r SCDE, gydag un aelod yn cynrychioli Addysg Cyfrwng Gaeleg.

Mae ymrwymiad i ymgynghori yn amlwg mewn adolygiadau diweddar a gomisiynwyd gan Lywodraeth yr Alban a arweiniwyd (neu a gyd-arweiniwyd) gan bobl uchel eu parch o fewn cymuned addysg yr Alban sy'n meddu ar arbenigedd academaidd a gallu proffesiynol cydnabyddedig. Mae'r rhain yn cynnwys Muir (2022)² *Putting Learners at the Centre: Towards a Future Vision for Scottish Education*; Hayward (2023)³ *It's Our Future – Independent Review of Qualifications and Assessment: report*; ac adroddiad y drafodaeth genedlaethol ar addysg gan Campell a Harris (2023)⁴ *All Learners in Scotland Matter*.

Yn ogystal, mae nifer fach o bobl wedi gweithredu droeon fel ymgynghorwyr allweddol yn y cenhedloedd llai ar wahanol adegau. Yr amlycaf o'r rhain yw Graham Donaldson (*Teaching Scotland's Future*, 2011) ac yna'r adolygiad o'r cwricwlwm *Dyfodol Llwyddiannus* (2015) ac *Arolygiaeth Ddysgu* (2018) yng Nghymru) a John Furlong (adolygiad o addysg athrawon yng Nghymru, *Addysgu Athrawon Yfory*, 2015). Mae Mark Priestley (ymholiad cwricwlwm cydweithredol), Louise Hayward (cynnydd dysgu) a Keir Bloomer (*Investing in a Better Future, Independent*

- 1 <https://www.gov.scot/groups/international-council-of-education-advisers/> Mae'r un ar ddeg aelod o'r ICEA yn cynnwys tri academydd o brifysgolion Grŵp Russell yn yr Alban, Pennaeth yn yr Alban a saith academydd a chynghorydd polisi o Ogledd America, Ewrop a Singapore
- 2 Mae Kenneth Muir yn gyn-brif weithredwr Cyngor Addysgu Cyffredinol yr Alban, 2014–21.
- 3 Mae Louise Hayward yn Athro Emeritws ym Mhrifysgol Glasgow.
- 4 Roedd Carol Campbell yn Athro Addysg ym Mhrifysgol Glasgow ac yn Bennaeth Moray House Prifysgol Caeredin o fis Medi 2024; mae Alma Harris yn Athro Emeritws ym Mhrifysgol Abertawe ac yn Athro ym Mhrifysgol Metropolitan Caerdydd.

Review of Education (2023), Gogledd Iwerddon) i gyd wedi cyfrannu hefyd at drafodaethau polisi ar draws ffiniau cenedlaethol yn y DU. Felly, er bod amryw o elfennau cenedlaethol-tiriogaethol yn cydfodoli yn y Deyrnas Unedig, mae'n bosibl dirnad meysydd o hybrideiddio polisi (Evans, 2009) a alluogwyd gan gludwyr syniadau / cynghorwyr arbenigol yn gweithio gyda grwpiau rhanddeiliaid lleol, yn enwedig o ran cwricwlwm yr ysgol ac addysg athrawon. Mae gwleidyddiaeth atyniad polisi sy'n amlwg yn y gwledydd llai yn cyferbynnu â strategaethau condemniol arloesi aflonyddgar yn Lloegr.

Drifft polisi a pharlys polisi

Rhoddir llawer o bwyslais ar bwysigrwydd trafodaeth gyhoeddus ac adeiladu consensws o fewn seilwaith cydweithredol llywodraethu datganoledig. Fodd bynnag, anaml y mae ymgynghori yn gydnaws â hyblygrwydd wrth ddylunio polisi. Mae'r adran ganlynol yn ystyried cyfyngiadau dull o'r fath yng nghyd-destun rhaniad gwleidyddol. Defnyddir y cysyniad o ddrifft yma i gyflwyno ymdeimlad o alluogedd i ystyriaethau *ansymudeddoled* polisi, a ddisgrifir mewn manau eraill fel 'inertia swyddogaethol' (McFlynn et al., 2024, t. 1). Dadleua Béland et al. (2016) bod 'drifft polisi' yn disgrifio sefyllfa lle mae atebion diwygio posibl ar gael ond nad ydynt yn cael eu mabwysiadu. O'r safbwynt hwn, nid canlyniad diffyg syniadau polisi yw drifft; yn hytrach, canlyniad ysgogiad i gadw'r sefyllfa ddeddfwriaethol bresennol ydyw (Béland et al. 2016, t. 204). Mae Needham a Hall (2022) yn nodi bod drifft yn fwy tebygol lle mae mwy o bobl fetu a phwyntiau fetu, a lle nad yw pleidiau gwleidyddol yn gallu cydweld o gwbl. Defnyddir drifft yma i esbonio parhad mewn rhai agweddau ar bolisi addysg gan ddefnyddio'r enghreifftiau o brofion trosglwyddo ysgol a threfniadau ar gyfer addysg athrawon yng Ngogledd Iwerddon.

Gyda sefydlu Cynulliad Gogledd Iwerddon ym 1999, daeth rheolaeth uniongyrchol i ben, ac adferwyd datganoli. Rhoddodd hyn gyfrifoldeb deddfwriaethol dros addysg i'r Gweinidog Addysg (1999–2002), Martin McGuinness (McGuinness, 2012). Ei benderfyniad cyntaf oedd diddymu'r prawf trosglwyddo (sef yr 11+), gan ddyfynnu gwaith Gallagher a Smith (2000) a nododd nad oedd unrhyw system ysgol wedi dod i'r amlwg i ddatrys problem ysgolion â lefelau cyflawni isel. Fodd

bynag, mae system ddetholus yn cynhyrchu nifer anghymesur o ysgolion sy'n cyfuno gallu isel ac anfantais gymdeithasol yn eu cofrestrïadau, gan waethygu anfanteision addysgol y ddau ffactor (t. 45). Y bwriad oedd cael y prawf trosglwyddo olaf yn 2008, ond pwysodd gwleidyddion ar y cyfaddawd gwleidyddol a oedd yn gysylltiedig â gweithredu cytundeb St Andrews (2006), a oedd yn caniatáu i ysgolion gramadeg osod eu profion eu hunain os oeddent yn dymuno. Canlyniad y broses hon oedd bod rhaid i ddisgyblion sefyll mwy o brofion gan na allai'r ysgolion gramadeg Catholig a'r ysgolion gwladol (Protestannaidd yn bennaf) gytuno ar brawf cyffredin (McGuinness, 2012). Mae'n bwysig nodi, gyda'r system hon, nad oedd rhaid i ysgolion baratoi disgyblion ar gyfer y prawf trosglwyddo. Fodd bynnag, yn 2016 cyflwynodd y Gweinidog Addysg newydd, Peter Weir, o'r Blaid Unoliaethol Ddemocrataidd (DUP) bolisi newydd y gallai ysgolion ddechrau paratoi disgyblion ar gyfer y prawf trosglwyddo. Mae'r naratif sy'n ymwneud â'r prawf trosglwyddo yn dangos sut i'r rhaniad gwleidyddol rhwng gweinidogion addysg Sinn Féin a'r DUP ddylanwadu ar y penderfyniadau allweddol hyn, a hyd yn oed pan oedd Sinn Féin yn gadarn yn erbyn dethol academiaidd, roedd gan y DUP y pŵer i drechu'r penderfyniad hwnnw.

Yn yr un modd, methodd achos seiliedig ar dystiolaeth i ad-drefnu darpariaeth addysg athrawon yn wyneb gwrthwynebiad ffyrnig gan golegau enwadol (Clarke a Magennis, 2015). Yn Belfast mae St Mary's College yn gwasanaethu'r boblogaeth Gatholig/Genedlaetholgar a Stranmillis College yn gwasanaethu'r boblogaeth Brotestannaidd/Unoliaethol. Argymhellodd dau adolygiad o'r ddarpariaeth - adolygiad ariannol ac adolygiad a gynhaliwyd gan banel cynghori rhyngwladol - y dylid rhesymoli neu ad-drefnu'r ddarpariaeth i fynd i'r afael â gwahaniaethau mewn dyraniadau cyllid a myfyrwyr (DfE, 2013, DfE 2014). Fodd bynnag, fel y nododd Clarke a McFlynn (2021), unodd y DUP and Sinn Féin (ar draws y rhaniad gwleidyddol) i amddiffyn parhau â'r sefyllfa bresennol, yn enwedig o ran parhau i ariannu St Mary's College a Stranmillis College (t. 133). Roedd clymblaid eirioli dynn (amddiffynwyr colegau) yn drech na ffynonellau amgen o awdurdod (epistemig). Gwnaeth safiadau dwfn rwystro addasu polisi i fynd i'r afael ag anghenion sy'n newid. Fel y nota Gallagher (2021), drwy gynnal sefydliadoli gwahaniaeth, mae'n debygol y bydd ansymudoledd polisi yn dyfnhau rhaniadau ac yn

annog anghydfodau ynghylch dyrannu adnoddau, yn hytrach na chanolbwyntio ar les pawb (t. 146).

Gwrthdroi polisi

Mae'r enghreifftiau uchod yn dangos sut y gall dewisiadau polisi sy'n cael eu sbarduno gan werthoedd (blaengar) ac effeithlonrwydd (economaidd) gael eu nacáu gan glymbleidiau pwerus sy'n cynrychioli buddiannau penodol. Er bod ymwahanu polisi yn arwydd deniadol o wahaniaeth cenedlaethol, mae'n parhau i fod yn amodol ar gefnogaeth wleidyddol. Gall setliadau polisi dros dro gael eu cadw, eu dadsetlo, yn amodol ar lithro'n ôl neu wrthdroi polisi.⁵ Gall syniadau polisi ennill tir a cholli momentwm. Mae llanw a thrai diwygio addysg yn ganlyniad cystadleuaeth. Mae'r adran ganlynol yn dwyn i'r amlwg natur amodol polisi drwy ystyried y rhyngweithio rhwng sybsidiaredd ac atebolrwydd wrth symud tuag at lywodraethu datganoledig.

Ar draws systemau ysgol cenedlaethol y DU, gwelwyd datganoli tybiedig o lefelau uwch o gyfrifoldeb i ysgolion a gweithwyr ysgol proffesiynol gyda chynnydd yn y 'canllawiau' cysylltiedig. Er gwaethaf ymrwymadau o'r fath i 'system wedi'i grymuso gan ysgolion',⁶ nid yw tystiolaeth o ymrwymiad i leihau systemau atebolrwydd hierarchaidd a seiliedig ar berfformiad wedi bod yn unffurf nac yn anghildroadwy. Diwedd tablau perfformiad ysgolion yng Nghymru a'r Alban oedd un o effeithiau mwyaf gweladwy datganoli yn gynnar yn y 2000au. Cafodd profion allanol i blant 7, 11 a 14 oed eu diddymu yng Nghymru a'r Alban er mwyn osgoi pryderon am effeithiau addysgu ar gyfer y profion. Cafodd maint y profion ei leihau yn Lloegr hefyd - dim ond profion mathemateg a Saesneg i blant 11 oed oedd ar ôl erbyn 2010. Yna cawyd gwrthdroad, gyda Chymru a'r Alban ill dwy yn ailgyflwyno profion allanol ar ryw ffurf i asesu cynnydd disgyblion, llywio barn athrawon ac asesu meincnodau cenedlaethol. Yng Nghymru, datganodd Leighton Andrews (y Gweinidog Addysg 2009–13) fod canlyniadau PISA 2009 a

5 Yr enghraifft glir yw'r tro pedol ynghylch polisi disodli arholiadau Covid-19 ym mhob un o'r pedair gwlad. Gweler Kippin, S., Cairney, P. (2022) The Covid-19 exams fiasco across the UK: four nations and two windows of opportunity. *British Politics* 17, 1–23 <https://doi.org/10.1057/s41293-021-00162-y>

6 <https://education.gov.scot/resources/an-empowered-system/>.

gyhoeddwyd yn 2010 yn rhybudd i system hunanfodlon ac yn dystiolaeth o fethiant system (Dauncey a Boshier, 2021, t. 1). O ganlyniad, bu newid polisi tuag at fwy o atebolrwydd wrth gyflwyno bandiau ysgolion a phroffion statudol mewn ymdrech i godi safonau a lleihau'r bwlch cyrhaeddiad.

Yn yr Alban, roedd tueddiadau ail-ganoli hefyd yn amlwg yn ystod cyfnod John Swinney fel Ysgrifennydd y Cabinet rhwng 2016 a 2021 pan roddodd y Gweinidog ei hun yn gyfrifol am ffurfio polisi a rheoli prosesau gweithredu. Cafwyd newid amlwg tuag at ddull rheoli mwy cyfarwyddol yn dilyn cyflwyno Fframwaith Gwella Cenedlaethol (NIF) seiliedig ar ddeilliannau ar gyfer adran addysg yr Alban (Llywodraeth yr Alban, 2016). Ar y pryd, roedd craffu beirniadol ar gyrff cyhoeddus sy'n cyflwyno polisiau addysg yn tyfu (Senedd yr Alban, 2017). Gwnaeth y flaenoriaeth ynghlwm wrth degwch addysgol (cau 'bwlch' cyrhaeddiad parhaus) ysgogi diddordeb o'r newydd mewn ansawdd athrawon/ addysgu, adolygiad cynnwys o ddarpariaeth llythrennedd a rhifedd mewn rhaglenni addysg athrawon prifysgol, ac ailgyflwyno Asesiadau Safonol Cenedlaethol (NSA) mewn llythrennedd a rhifedd yn P1, P4, P7 ac S3 (Llywodraeth yr Alban, 2017). Ailgyflwynodd 'Closing the gap' arferion rheoli cyhoeddus newydd (NPM) i fesur deilliannau a rheoleiddio'r proffesiwn.

Yng Nghymru, newidiodd polisi addysg gyfeiriad eto pan wnaeth Huw Lewis, y Gweinidog Addysg a Sgiliau (2013–16), lywio symudiad polisi i ffwrdd o berfformiad yn sgil 'sioc PISA' 2010, i ail-ganolbwyntio ymdrechion diwygio ar y dysgwyr a datblygu ymreolaeth athrawon. *Dyfyddol Llwyddiannus* (Donaldson, 2015) a'r *Cwricwlwm i Gymru* (LIC, 2022) oedd y diwygiadau mwyaf uchelgeisiol i'w gwneud gan Lywodraeth Cymru hyd yma. Datblygwyd y cwricwlwm newydd drwy'r egwyddor polisi o sybsidiaredd gydag 'Ysgolion Arloesi' dynodedig (a oedd yn derbyn cyllid ychwanegol) yn gweithio gyda'r haen ganol i gyd-ddatblygu ei ddyluniad a'i ddatblygiad, wedi'i ategu gan weledigaeth o gwricwlwm sy'n seiliedig ar ddibenion. Fodd bynnag, cyflwynwyd rhyddid newydd o'r fath i leoliadau ymarfer lle'r oedd yna etifeddiaeth o ragnodi a rhywfaint o amheuaeth ynghylch apeliadau i rymuso gweithwyr proffesiynol yn wyneb ymyrraeth allanol (Newton, 2020). Gallai dirywiad parhaus yn neilliannau PISA 2022 ac ychydig iawn o gynnydd o ran mynd i'r afael â bwlch cyrhaeddiad parhaus sy'n gysylltiedig â thlodi gyflwyno her o'r newydd ac addasiad pellach i fodel llywodraethu meddal Cymru (Sibieta, 2024).

Casgliad

Mae'r adolygiad byr a dethol hwn o lunio polisi addysg ddatganoledig yn y DU wedi ceisio canolbwyntio ar alluogedd wrth ystyried symudiadau polisi, dewisiadau amgen a deilliannau. Defnyddir cysyniadau marwolaeth, drifft, parlys a gwrthdroi polisi i dynnu sylw at y cymhellion a'r tactegau sydd ar waith yn y broses llunio polisi. Byddai ymchwiliad empirig pellach i'r cysylltiadau rhwng gwleidyddiaeth diriogaethol a llywodraethu addysg yn addysgiadol. Mae corff o waith newydd yn dechrau ymgysylltu â chymunedau epistemig, ffrydiau lluosog a fframweithiau clymbleidiau eiriolaeth wrth roi cyfrif am sut mae polisi addysg yn cael ei wneud a'i ail-wneud (Gearin et al., 2020; Parker et al., 2022; Cummings et al., 2023; Santos a Pekkola, 2023). Bydd ymchwil sy'n seiliedig ar ddamcaniaeth yn y maes hwn yn helpu i gynhyrchu dealltwriaeth newydd o'r ystod o ffactorau sy'n hyrwyddo defnydd neu ddifodiant syniadau polisi (Jones et al., 2016, t. 16) a chadarnhau neu wrthod polisiâu amgen mewn systemau tebyg a chysylltiedig.

Cododd yr adolygiad byr hwn arwyddocâd arddulliau polisi a systemau cynghori gwahanol yn y cyd-destun ôl-ddatganoli. Yn Lloegr, mae strategaethau i leihau amwysedd ym maes polisi hynod gymhleth addysg wedi profi'n effeithiol. Mae'r rhain yn cynnwys fframio problemau codi cywilydd/bwrw bai (Gunter a Courtney, 2023) a chreu siambr adlais sy'n cyfyngu ar fynediad at ddewisiadau polisi amgen. Er gwaethaf trosiant uchel ar lefel weithredol (o fewn y ffrwd wleidyddiaeth), galluogwyd parhad polisi gan newidiadau strwythurol blaenorol, gostyngiad yn nifer y gwrthwynebwyr posibl a'u dylanwad, ac ail-gyfansoddi 'arbenigedd' sy'n gwerthfawrogi gwybodaeth ymarfer.

Mae ymgynghori a chyfryngu buddiannau yn parhau i fod yn fwy amlwg mewn prosesau llunio polisi addysg yng Nghymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Mae prosesau mwy cynhwysol a chyfranogol yn cyd-fynd â disgyrsiau ehangach grymuso ymarferwyr a chymunedau, ac yn arddel symudiadau tuag at Reoli Gwerth Cyhoeddus (PVM). Fel yr eglura Brown (2021), lle mae Rheolaeth Gyhoeddus Newydd (NPM) yn ceisio cyflawni nodau cyhoeddus a bennwyd gan wleidyddion; mewn PVM mae'n fwy cymhleth. Mae'n cael ei weld fel cyflawni nodau *a negodwyd* y gellir eu llywio gan flaenoriaethau rhanddeiliaid drwy broses gyfranogol' (t. 808). Fodd bynnag, nid yw cymryd rhan mewn mannau ar ôl cael gwahoddiad iddynt yr un fath â dylanwad. Mae'n amlwg bod

gan rai grwpiau llawer mwy o ddylanwad nag eraill (Rozbicka a Spohr, 2016). Nid yw cydweithredu wedi'i drefnu'n ganolog ar draws rhwydwaith dwys o gyrrff cyhoeddus heb ei heriau. Mae arddull polisi ymgynghorol yn golygu trafod hirfaith sy'n croesi llinellau atebolrwydd fertigol a llorweddol. Mae dyheadau tuag at lywodraethu rhwydwaith cydweithredol yn digwydd mewn meso-haen gorlawn. Gall hunan-fudd sefydliadol a diffynnaeth effeithio'n andwyol ar gydweithio, gan arwain at ddyblygu ymdrech a defnydd llai effeithlon o adnoddau cyhoeddus prin. Bwriad cydweithio ac ymgynghori yw hyrwyddo ymdeimlad cryfach o berchnogaeth polisi, gan rwymo dylunio polisi gyda phobl sy'n gyfrifol am ei weithredu. Mae sylwebyddion beirniadol wedi cwestiynu a yw cyfranogiad gwahoddedig o'r fath yn fwy democrataidd, gan nodi lefelau uwch o hunanreolaeth leol a hunan-lywodraethu proffesiynol (Kirsten, 2020), neu a yw gweithgarwch o'r fath yn fath o lywodraethu meddal (Moos, 2009) sy'n cyflawni'r gwaith o lywodraethu o bell (Clarke, 2012).

Gall y proffil uwch a roddir i gydweithredu a'r egwyddor sybsidiaredd achosi heriau i gydlyniant wrth lunio polisi a gall brofi hyder pobl bolisi cenedlaethol mewn penderfyniadau a wneir yn lleol. Mae cyfres o adolygiadau polisi addysg OECD wedi tynnu sylw at bwysigrwydd cydgyssylltu a risgiau gormod o weithgarwch. Yn yr Alban, galwodd yr OECD (2015) am ganol cryfach ar ôl nodi sefydliadau meso-haen â chapasiti amrywiol iawn (t. 98). Mae tonnau olynol o fentrau addysg yn rhoi'r argraff o dirwedd bolisi brysur a system sydd yn y modd adweithio o hyd (OECD, 2021, t. 105). Yng Nghymru, rhybuddiodd yr OECD (2014) y gallai gormod o ddiwygiadau arwain at flinder diwygio (t. 34). Roedd natur ddatganoledig darpariaeth addysg yn golygu bod ysgolion yn aml yn dehongli ac yn gweithredu polisiâu'n wahanol, gan arwain at wahaniaethau o ran ansawdd a deilliannau addysgol (OECD, 2020). Mae rhywfaint o dystiolaeth o ddysgu polisi. Yn ei ragair Gweinidogol i *Cenhadaeth ein Cenedl* (2023), ysgrifennodd Jeremy Miles: 'Mae'r map trywydd hwn yn nodi sut mae ein polisiâu a'n hymrwymiaadau presennol yn berthnasol i'w gilydd, yn hytrach na rhestru ymrwymiaadau a dyheadau newydd.'

I grynhoi, mae llunio polisi addysg yn ddatganoledig yn cynnwys adeiladu gwledigaeth flaengar ar gyfer addysg genedlaethol drwy brosesau ymgynghori sy'n cadw pellter symbolaidd o ddull Llywodraeth y DU o lunio polisi (Cairney, 2020). Mae amrywiaeth o ffactorau yn dylanwadu ar gyflymder newid, a sefydlogrwydd neu ansefydlogrwydd

setliadau polisi dros dro. Mae cynnydd, drifft neu wrthdroi ar lefel genedlaethol yn digwydd yng nghysgod mudiad diwygio addysg trawswladol / byd-eang (Sahlberg, 2012) a dylanwad treiddiol sefydliadau uwchswladol. Mae dulliau amgen o lywodraethu addysg gyhoeddus yn gofyn am wrthsymudiad tuag at atebolrwydd sy'n seiliedig ar ymddiriedaeth. Nid yw gwahaniaeth polisi mewn perthynas â metrigau perfformiad wedi dod i'r amlwg eto.

Cyfeiriadau

- Andrews, L. (2022) Performing Welsh Government 1999–2016: how insider narratives illuminate the hidden wiring and emergent cultural practices, *Contemporary British History*, 36 (1): 124–56, DOI: 10.1080/13619462.2021.1996235.
- Béland, D., Rocco, P., a Waddan, A. (2016). Reassessing policy drift: Social policy change in the United States. *Social Policy and Administration*, 50 (2), 201–18.
- Braun, A., Maguire, M a Ball, S. J. (2010) *Policy enactments in the UK secondary school: examining policy, practice and school positioning*, *Journal of Education Policy*, 25 (4): 547–60.
- Brown, P. R. (2021). Public value measurement vs. public value creating imagination – The constraining influence of old and new public management paradigms. *International Journal of Public Administration*, 44 (10), 808–17. <https://doi.org/10.1080/01900692.2021.1903498>.
- Cairney, P. (2009). Implementation and the Governance Problem: A Pressure Participant Perspective. *Public Policy and Administration*, 2 (4): 355–77.
- Cairney, P., Russell, S., a St Denny, E. (2016). The ‘Scottish approach’ to policy and policymaking: What issues are territorial and what are universal? *Policy and Politics*, 44 (3), 333–50.
- Cairney, P. (2020) ‘The ‘Scottish Approach’ to Policymaking. Yn Michael Keating (gol.), *The Oxford Handbook of Scottish Politics*, tt. 463–80. Oxford Handbooks. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198825098.013.24>.
- Clarke, J. (2012). The work of governing. Yn: K. Coulter a W. R. Schumann (gols), *Governing cultures: Anthropological perspectives on political labor, power, and government*. New York: Palgrave Macmillan, tt. 209–31.
- Clarke, L. a Magennis, M. (2015). Teacher education policy in Northern Ireland: impediments, initiatives and influences, *Teacher Education In Times of Change*. Policy Press: Bristol.
- Clarke, L., McFlynn, P. (2021). Teacher Education in Northern Ireland: Policy, Practice and Pragmatism. Yn: Mayer, D. (gol.) *Teacher Education Policy and Research*. Springer, Singapore, tt. 129–40. https://doi.org/10.1007/978-981-16-3775-9_10.

- Conn, C., Thomas, D. V., Knight, C., Greenway, C., a Formby, L. (2024). Learner experiences of low attainment groups in the context of a rights approach to education. *Pedagogy, Culture & Society*, 1–17. <https://doi.org/10.1080/14681366.2024.2311640>
- Connell, A., Downe, J., Durrant, H., MacKillop, E., a Martin, S. (2023). Externalising policy advice within subnational governments. *Policy & Politics*, 51 (4), 628–46. <https://doi.org/10.1332/030557321X16883943592187>
- Craft, J. a Howlett, M. (2013). The dual dynamics of policy advisory systems: the impact of externalization and politicization on policy advice, *Policy and Society*, 32 (3): 187–97, DOI: 10.1016/j.polsoc.2013.07.001
- Craske, J. (2021). Logics, rhetoric and ‘the blob’: Populist logic in the conservative reforms to English schooling. *British Educational Research Journal*, 47 (2), 279–98.
- Cummings, A., Strunk, K. O. a De Voto, C. (2023). ‘A lot of states were doing it’: The development of Michigan’s Read by Grade Three Law. *Journal of Educational Change*, 24, 107–32, <https://doi.org/10.1007/s10833-021-09438-y>
- Daugherty, R. a Jones, G. E. (2002) The Learning Country, *Wales Journal of Education*, 11 (1), 107–13.
- Dauncy, M. a Boshier, P. (2021). *Devolution 20 – Education: How far is it ‘made in Wales’?* Senedd Research.
- Department for the Economy (Formerly the Department for Employment and Learning, DEL) (2013). Study of the Teacher Education Infrastructure Stage 1, Grant Thornton. <https://www.economy-ni.gov.uk/publications/study-teacher-education-infrastructure-stage-1>
- Department for the Economy (Formerly the Department for Employment and Learning, DEL) (2014). Study of the Teacher Education Infrastructure Stage 2 – Aspiring to Excellence: Final Report of the International Review Panel on the Structure of Initial Teacher Education. <https://www.economy-ni.gov.uk/publications/study-initial-teacher-education-infrastructure-stage-2>
- Donaldson, G. (2011). Teaching Scotland’s Future: A Report of the Review of Teacher Education in Scotland. Edinburgh: Scottish Government. https://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/2178/7/0110852_Redacted.pdf
- Donaldson, G. (2015). Dyfodol Llwyddiannus: Adolygiad Annibynnol o’r Cwricwlwm a’r Trefniadau Asesu yng Nghymru. <https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-03/dyfodol-llwyddiannus.pdf>
- Donnelly, M., Evans, C. (2019). A ‘home-international’ comparative analysis of widening participation in UK higher education. *Higher Education*, 77, 97–114. <https://doi.org/10.1007/s10734-018-0260-3>
- Evans, M. (2009). Policy Transfer in Critical Perspective. *Policy Studies*, 30 (3), 243–68.
- Evans, G. (2022) Back to the future? Reflections on three phases of education policy reform in Wales and their implications for teachers. *Journal of educational Change*, 23, 371–96. <https://doi.org/10.1007/s10833-021-09422-6>

- Exley S. (2021). Open Policy Making in the UK – to Whom Might Policy Formulation be ‘Opening Up’? *Journal of Social Policy*, 50 (3), 451–69. DOI:10.1017/S0047279420000215.
- Freedman, S. (2022). The Gove reforms a decade on What worked, what didn’t, what next? Institute for Government. <https://www.instituteforgovernment.org.uk/sites/default/files/publications/gove-reforms-decade-on.pdf>
- Gallagher, T., a Smith, A. (2000). *The effects of the selective system of secondary education in NI*. Research Briefing, DES.
- Gallagher, T. (2021). Governance and leadership in education policy making and school development in a divided society. *School Leadership & Management*, 41 (1–2), 132–51. <https://doi.org/10.1080/13632434.2021.1887116>.
- Gearin, B., Turtura, J., Kame’enui, E. J., Nelson, N. J., a Fien, H. (2020). A Multiple Streams Analysis of Recent Changes to State-Level Dyslexia Education Law. *Educational Policy*, 34 (7), 1036–68. <https://doi.org/10.1177/0895904818807328>
- Greany, T. (2020). Place-based governance and leadership in decentralised school systems: evidence from England. *Journal of Education Policy*, 37 (2), 247–68. <https://doi.org/10.1080/02680939.2020.1792554>
- Gunter, H. M. (2015). The politics of education policy in England. *International Journal of Inclusive Education*, 19 (11), 1206–12. <https://doi.org/10.1080/13603116.2015.1044206>
- Gunter, H. M., Hall, D., a Mills, C. (2015). Consultants, consultancy and consultocracy in education policymaking in England. *Journal of Education Policy*, 30 (4), 518–39.
- Gunter, H., a Courtney, S. (2023). Policy Mortality and UK Government Education Policy for Schools in England. *British Journal of Educational Studies*, 71 (4), 353–71. <https://doi.org/10.1080/00071005.2023.2193066>
- Haas, P. M. (1992). Introduction: epistemic communities and international policy coordination. *International Organization*, 46 (1), 1–35. DOI:10.1017/S0020818300001442.
- Hulme, M., Beauchamp, G., a Clarke, L. (2019). Doing advisory work: the role of expert advisers in national reviews of teacher education. *Journal of Further and Higher Education*, 44 (4), 498–512. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2019.1580687>
- Hodgson, A. a Spours, K. (2016). Restrictive and Expansive Policy Learning – Challenges and Strategies for Knowledge Exchange in Upper Secondary Education across the Four Countries of the UK. *Journal of Education Policy*, 31 (5), 511–25. DOI:10.1080/02680939.2015.1132012.
- Housden, P. (2014). This is us: A perspective on public services in Scotland, *Public Policy and Administration*, 29 (1), 64–74.
- Jones, K. (2013). The right and the left, *Changing English*, 20 (4), 328–40.
- Jones, M. D., Peterson, H. L., Pierce, J. J., Herweg, N., Bernal, A., Raney, H. L. a Zahariadis, N. (2016) A river runs through it: A multiple streams meta-review, *Policy Studies Journal*, 44 (1), 13–36.

- Kenney, M. (2022) Relations between the UK and devolved governments. Yn Menon, A., Rutter, J. ac Overton, S. *Constitution and Governance in the UK. UK in a Changing Europe*, King's College London, tt. 76–8. <https://ukandeu.ac.uk/reports/constitution-and-governance-in-the-uk/>
- Kirsten, N. (2020) Persuasion and resistance. Large-scale collaborative professional development as a policy instrument, *Journal of Curriculum Studies*, 52 (3): 395–412, DOI: 10.1080/00220272.2019.1702721.
- Lesch, M., a McCambridge, J. (2021). Policy communities, devolution and policy transfer: The case of alcohol pricing in Wales. *Regional & Federal Studies*, 33 (2), 163–85. <https://doi.org/10.1080/13597566.2021.1934454>
- Lovering, J. (1991). Southbound Again: The Peripheralization of Britain. Yn: *Regions, Nations and European Integration: Remaking the Celtic Periphery*, gol. G. Day a G. Rees. Caerdydd: Gwasg Prifysgol Cymru, tt. 11–38.
- Llywodraeth Cymru (2022). *Curriculum i Gymru*. Llywodraeth Cymru, <https://hwb.gov.wales/cwricwlwm-i-gymru>
- Llywodraeth Cymru (2023). *Cenhadaeth ein Cenedl*, <https://www.llyw.cymru/cenhadaeth-ein-cenedl>
- Llywodraeth Cynulliad Cymru (2001). *Y Wlad sy'n Dysgu: Dogfen Ymbaratoi*. Llywodraeth Cynulliad Cymru.
- McFlynn, P., Davidson, M., McAuley, C., & Taggart, S. (2024) Fulfilling the unmet potential: Harnessing ambition, autonomy, and agility in Northern Ireland's education system. *Curriculum Journal*, 1-15. Advance online publication. <https://doi.org/10.1002/curj.282>
- McGuinness, S. J. (2012) Education policy in Northern Ireland: A Review, *Italian Journal of Sociology of Education*, 4 (1), 205–37.
- Menter, I., a Hulme, M. (2008). Is small beautiful? Policy-making in teacher education in Scotland. *Teachers and Teaching*, 14 (4), 319–30. <https://doi.org/10.1080/13540600802037744>
- Moos, L. (2009). Hard and soft governance: The journey from transnational agencies to school leadership. *European Educational Research Journal*, 8 (3), 397–406.
- Morgan, R. (2002). Clear red water. Araith i'r Ganolfan Genedlaethol Polisi Cyhoeddus, Abertawe. Cafwyd o <http://www.sochealth.co.uk/the-socialist-health-association/sha-country-and-branchorganisation/sha-wales/clear-red-water/>
- Needham, C., a Hall, P. (2023). Dealing with drift: Comparing social care reform in the four nations of the UK. *Social Policy & Administration*, 57 (3), 287–303. <https://doi.org/10.1111/spol.12858>
- Newton, N. (2020). The rationale for subsidiarity as a principle applied within curriculum reform and its unintended consequences. *The Curriculum Journal*, 31, 215–30. <https://doi.org/10.1002/curj.37>
- OECD. (2014) *Improving schools in Wales: An OECD perspective*. OECD. oecd.org/education/school/Improving-schools-in-Wales.pdf

- OECD (2015) *Improving Schools in Scotland: An OECD Perspective*, oecd.org/education/school/Improving-Schools-in-Scotland-An-OECD-Perspective.pdf
- OECD (2020) Building on a strong co-construction process. In *Achieving the New Curriculum for Wales*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/3f1ffa6a-en>.
- OECD (2021) *Scotland's Curriculum for Excellence: Into the Future*, Implementing Education Policies, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/bf624417-en>.
- Ozga, J. T. (2020). Elites and expertise: The changing material production of knowledge for policy. *Handbook of Education Policy Studies: Values, Governance, Globalization, and Methodology*, 1, tt. 53–69.
- Parker, T. L., Shakespeare, C. G., a Quiroz-Livanis, E. (2022). The CUNY Remediation Debate and Coalitions: Information Matters. *Educational Policy*, 36 (6), 1549–77. <https://doi.org/10.1177/0895904820981932>
- Paun, A. a Munro, R. (2014). *The Civil Service in Territorial Perspective*. Institute for Government. <https://www.instituteforgovernment.org.uk/publication/report/civil-service-territorial-perspective>
- Power, S. (2016). The politics of education and the misrecognition of Wales. *Oxford Review of Education*, 42 (3), 285–98. <https://doi.org/10.1080/03054985.2016.1184871>
- Power, S., Newton, N., a Taylor, C. (2020). ‘Successful futures’ for all in Wales? The challenges of curriculum reform for addressing educational inequalities. *The Curriculum Journal*, 31 (2), 317–33. <https://doi.org/10.1002/curj.39>
- Raffe, D. a Byrne, S. (2005). Policy Learning from ‘Home International’ Comparisons. *CES Briefing*, 34, Edinburgh: Edinburgh University, Centre for Educational Sociology.
- Rawlings, R. (2022). Wales and the United Kingdom: a territorial constitutional policy drive. *Territory, Politics, Governance*, 10 (5), 714–32. <https://doi.org/10.1080/21622671.2022.2036630>.
- Rozbicka, P. a Spohr, F. (2016). Interest groups in multiple streams: specifying their involvement in the framework. *Policy Science*, 49, 55–69. <https://doi.org/10.1007/s11077-015-9227-8>
- Sahlberg, P. (2012). *How GERM is infecting schools around the world?* Cafwyd o <https://pasisahlberg.com/text-test/>
- Santos, I. ac Elias Pekkola, E. (2023). Policy entrepreneurs in the global education complex: The case of Finnish education experts working in international organisations. *International Journal of Educational Development*, 98, 102749, <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2023.102749>.
- Scottish Government (2016). *Delivering Excellence and Equity in Scottish Education: A Delivery Plan for Scotland*. <https://www.gov.scot/binaries/content/documents/govscot/publications/strategy-plan/2016/06/delivering-excellence-equity-scottish-education-delivery-plan-scotland/documents/00502222-pdf/00502222-pdf/govscot%3Adocument/00502222.pdf>

- Scottish Government (2017). Initial Teacher Education Content Analysis. <https://www.gov.scot/.../initial-teacher-education-content-analysis-2017>
- Scottish Parliament (2017). Education and Skills Committee Performance and Role of Key Education and Skills Bodies, 2nd Report, 2017. https://archive2021.parliament.scot/S5_Education/Reports/ESS052017R02.pdf
- Sibieta, L. (2024). *Major challenges for education in Wales*. The Institute for Fiscal Studies.
- Swinney, J. (2017). Datganiad gan y Dirprwy Brif Weinidog John Swinney ar ddiwygio addysg. 3 Hydref 2017. <https://www.gov.scot/publications/education-reform-statement/>
- Woods, P. A., Torrance, D., Donnelly, C., Hamilton, T., Jones, K., a Potter, I. (2021). Diverging systems of educational leadership in the four nations of the United Kingdom? *School Leadership & Management*, 41 (1-2), 1-5. <https://doi.org/10.1080/13632434.2021.1887644>